

Ա. ՏԱՐԻ
Թիշ 20

1927
ՀԿՈՏ. 8

Հասք 5 դրու.

ԾԱՆՈԹՈՒԹՅՈՒՆ

Տողը 10 դրու.

Զսպուած գրու-
թիւնի չեն վերա-
դարձուիր:

Հասք 5 դրու.

ԶԱԽԵՇՑԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ

Մեղուի Հոկտ. 8ի թուոյն մէջ Պաքըր գիւղի Ազգ. Տատեան վարժարանին շուրջ ծագած տագնապը պատմեցինք, ի վեր հանելով իր գաւելտական կողմերը:

Կը յիշուի թէ, Տնօրէնը հրաժարեցուցուած էր, բայց այս վերջինին «արժանապատուութիւնը» վերաւորուած ըլլալով, չէր ընդուներ հրաժարեցուցուելը եւ կը շարունակէր մնալ իր պաշտօնին վրայ, նոյն իսկ տնօրէնի թոշակով իրեն ուսուցչական պաշտօն առաջարկուելէն յետոյ ալ: Ուսումն. և Քաղաք. ժողովներ միջամտած, և՛ յետ քննութիւններու՝ թաղ. Խորհրդոյ որոշումը հաստատած, և հրաւիրած էին Տնօրէնը՝ համակերպելու: Տնօրէնը առ ոչինչ համարած էր վարչական որոշումն ու հրաւերը, և կը շարունակէր իր պաշտօնը: Թաղ. Խորհուրդ և Հիմնադիր հրաժարած էին: Ասոնք օր մըն ալ յանկարծ ետ կ'առնեն իրենց հրաժարականները, և Քաղ. ժողովին առժանապատուութիւնը փրկելու համար, կը յօժարին պահել Տնօրէնը իր պաշտօնին մէջ: Ըսինք այն ատեն թէ՛ «Եւ ծնաւ մուկն չնչին»:

Այս կերպով ամէն մարդ կարծեց թէ խնդիրը փակուեցաւ, բայց ահա՛ առջի օր օրաթերթերու մէջ կարդացինք թէ թաղ. Խորհուրդը յանկարծ հրաժարական տուեր է, «նկատելով որ կարգ մը պաշտօնական և ոչ-պաշտօնական անձերու կողմէ գրգռումներ եղած էին Տնօրէնին, գծաւորութիւններ յարուցանելու համար Խորհուրդին գործունէութեան առջև», ինչպէս կը գրէ ժամանակ: Քաղ. ժողովը անմիջապէս ընդունել է հրաժարականը և որոշել է Առժամեայ Խորհուրդ մը կազմել «որ վարելով հանդերձ ընթացիկ գործերը, նոր ընտրութիւն կատարել տայ»:

Ասոր կ'ըսեն՝ «Ինչ պահք, ինչ կաղամբի թթուաչ»:

Երբ վերջին անգամ թաղ. Խորհուրդը որոշել էր Տնօրէնը պահել իր պաշտօնին վրայ, կարծեցինք թէ հցակ յետոյ համոզում գոյացուցեր

է թէ անմեղ է ան: Բայց ահա՛ քանի մը օր յետոյ իր անակնկալ հրաժարականը վեր ի վայր կը շրջէ իրականութիւնը: Եթէ Տնօրէնը անմեղ չէր, ինչու վերահաստատեցին իր պաշտօնին մէջ. իսկ հաստատելէ յետոյ՝ հիմա ինչու կը հրաժարին նոյն Տնօրէնին պատճառաւ: Նորէն կ'ըսենք. ինչ պահք, ինչ կաղամբի թթուաչ:

Իսկ Քաղ. ժողովին «արժանապատուութեան» խնդիրն ո՞ւր մնաց: Քաղ. ժողովը հաստատած էր Տնօրէնին հրաժարեցուցումը, և Տնօրէնը կը մնայ իր պաշտօնին վրայ, անոր փոխարէն՝ հրաժարած է թաղ. Խորհուրդը որուն իրաւունք տուած էր Քաղ. ժողովը: Հակառակ ասոր սակայն, Քաղ. ժողովը անմիջապէս կ'ընդունի թաղ. Խորհուրդին հրաժարականը և կը թողու որ Տնօրէնը շարունակէ իր պաշտօնը:

Խնդանք թէ՛ ցաւինք:

ԳՐԻԳՈՐ ՖԷՐԶԱՏ

Հայ կեանքի օրջանակէն արժեքաւոր անհասկանութիւն մ'ես կ'անհետք յանձին Գրիգոր Ֆէրհասի, արժեքաւոր ո՛չ միայն իբրեւ գործի մարդ առեւտրական ասպարէզի մէջ, այլ եւ իբրեւ հանրային գործիչ եւ պարկետ քաղաքացի:

Գր. Ֆէրհաս եղած է մէկը. որ իր յասկութիւնները եւ կարողութիւնները ժայն յօգուտ իր անձին չէ գործածած, այլ անոնցմէ բաժին հանած է նաեւ իր պատկանած Ազգին, անոր բարիքին համար խորելով իր սուղ ժամերէն: Գլխաւորաբար աշխատած է ուսանող մանկային կրթութեան եւ բարոյ գաստիարակութեան իբրեւ հոգաբարձու զանազան վարժարաններու. վարած է քաղականութեան եւ այլ վարչական պատշոներ, եւ վարած է ուղղամտութիւն, գործին սիրոյն, օգտակար ըլլալու անկեղծ, անցնեց բաղձաւնով, առանց երբէք անձնական յետին մտածումներու, առաց խարդաւանութիւն: Այս ոգիով տոգորուած հանրային գործիչներ ո՛րքան հազուադիս դարձած են հիմա դժբաղդաբար: Ցաւով կ'արձանագրենք իր մահը, կ'օրհնենք իր յիշատակը, եւ կը մաղթենք որ բազմաճառ մեր մէջ՝ իր հոգին կրող գործիչներու թիւը:

ԳՐԱԿԱՆ ԷՋԵՐ

ՇԱՂԻԿՆԵՐՈՒ

ԱԿԱՆԴԱՎԷՊԵՐԷՆ

ՁԻՒՆ ՎԱՐԴ

Երկնքի խոր կապոյտին մէջ, քաղցր գիշեր մը ամառուան, պերճ աստեղունք, անհամար, կը շողային եւս քան զեւս առաւել փայլով, և կարծես այս կերպով կը փառաւորէին զօրութիւնն զիրենք ստեղծող Արարչին: Յանկարծ, գովասանքի այս շքեղ ներդաշնակութեան մէջ, պզտիկ աստղ մը աններդաշնակ ձայնանիլ մը կը դնէ:

— Զնամբի՛տ է, կ'ըսէ իր մեծ քոյրերուն, մենք գեղեցիկ ենք, փայլուն ենք, բայց միեւնոյն տեղը կը մնանք միշտ. միջոցին մէջ նաւարկելը աւելի ուշագրաւ չպիտի՞ ըլլար մեր ետեւ ձգելով լուսաւոր ազգս մը: Այդու մեր գեղեցկութիւնը պիտի նուազէ՞ր, մեր լոյսը պիտի կորսնցնէ՞ր իր պայծառութենէն:

— Պզգի՛կ յիմար, պատասխանեց փառայեղ աստղ մը, ո՞վ ես դուն որ կը քննադատես մեր Արարչին դորձը: Շատ յանգուզն ես՝ ուղեւու համար փախել հաստատուած կարգ ու սարքը:

— Քո՛յրս, դուն ալ ինձ պէս պատմութիւններ չե՛ս լսած այն միջին մոլորակին վրայ, որ նոյնպէս միջոցին մէջ արձակուած է, մեղմէ վար: Ան կ'արտադրէ, կ'ըսուի, շքեղ և հոտաւետ ծաղիկներ, մեղ անծանօթ բուսականութիւն մը թռչուններ որոնք անտառները կ'ոգեւորեն իրենց զմայլիչ երգերով. ժամանակ առ ժամանակ, չե՞նք տեսներ հոգիի մը թռչիլը որ կ'երթայ մինչեւ երկինք: Ո՛հ, կ'ուզեմ այցելել երկիրը և տեսնել իր բնակիչները:

Առանց սպասելու պատասխանի մը՝ իր մեծ քոյրերուն փորձառութենէն և իմաստութենէն օգտուելու համար, պզտիկ աստղը հեծաւ լուսաւոր ճառագայթի՞ մը վրայ և սլացաւ դէպի երկիր:

Հոն հասաւ երբ այդք կը սպիտակէր լեռներու դաղաթը, երբ արեգը՝ իր տաքաւ ճառագայթներով մթնոլորտը ձեղքելով՝ պայծառ օր մը կը սկսէր: Պզտիկ աստղը նախ շաղաւ տիեզերքի այս արքային գեղեցկութենէն որ՞ի ծագելէն ինքզինքն իբր ի հայելոյ՝ կը տեսնէր վեհաշուք ուղեւանին մէջ:

— Այս ո՛րչափ գեղեցիկ է երկիրը աղաղակեց:

Յետոյ դէպի դաշտավայրերն յառաջանալով, սքանչալի տեսարաններուն մէջ սիւքին քաղցր երաժշտութենէն,

ուսկներու մրմունջէն, սոխակներու զմայ-
լի գեղեցիկութենէն, ծաղիկներու գեղեցկու-
թեանէն, այլազանութեանէն, անուշոյրէն:
Երկրորդ անգամ ըլլալով, պզտիկ ասու-
ղն աղաղակեց:

— Ո՛հ, ի՛նչ գեղեցիկ է երկիրը:

Եւ փափագեցաւ հոն մնալ, բնութեան
բոլոր այս գեղեցկութիւններուն և քաղց-
րութիւններուն մէջ...:

Եւ սակայն երկիր իջած էր ան, զի-
տեղու՝ զննելու համար նաև հոգիներ,
նման այն հոգիներուն որոց՝ միջոցին մէ-
ջէն թափով անցնելը տեսած էր երբեք:
Եւ շարունակեց ճամբան:

Հեռուէն տեսաւ բարձր զանգակատուն
մը, բազմաթիւ տուններ. լսեց խուլ և
անվերջ աղմուկ մը... «Հո՛ն ըլլալու է,
մտածեց, երկիրը լեցնող մարդոյ ապրելա-
վայրը»:

Նորէն հեծնելով իր ճառագայթին
վրայ, որուն լոյսը պակտած էր արդէն,
պզտիկ աստղը սուրաց գնաց մինչեւ քա-
ղաք:

Ի՛նչ հիասթափումն: Ո՛ւր են դաշտե-
րու քաղցր մրմունջը և թռչնոց դալայ-
լիկը: Մարդիկ իրարանցումի մէջ են. կը
կռուին, զիրար կը խափեն, կը ծեծկուին.
տղայք խկ, հսկառակ իրենց անմեղունակ
ակնարկին, անհնազանդ են, ստախօս,
բարկացող, և ամէնքը, տեսնելով զինքը՝
իբրև օտարական մը անցնելու զիրքին
մէջ, կարծես կ'ըսէին. «Ո՛ւրիկէ կուգայ
սա. զինքը չենք ճանչնար»:

Մարդկային անարդարութիւններու հետ
չփոխելով, խեղճ պզտիկ աստղը հետզ-
հետէ կը կորանցնէր իր պայծառութիւնը,
իր գեղեցկութիւնը. անհուն տխրութիւն
մը կը պատէր զինքը. լացաւ, և տակաւ
տեսաւ ալօտանալը իր գեղեցիկ լուսաւոր
ճառագայթներուն:

Այն ատեն, ձայն տալով ծերուկի մը
որ կը պատրաստուէր մտնելու այն եկե-
ղեցին զոր հեռուէն նշմարած էր, մօտե-
ցաւ անոր և ըսաւ.

— Յարգմանքով ծերունի, լսած եմ
որ երկրի վրայ կան գեղեցիկ և մաքուր
հողիներ. կրնա՞ս բռնել ինձ թէ ո՛ր է
անոնց բնակավայրը:

— Տղա՛ս, ըսաւ խմաստունը, դուն
ինձ օտարական և այս տեղերուն անծա-
նօթ կ'երեւիս. գնա՛, վերադարձի՛ր հոն
ուրիկէ եկար, եթէ կ'ուզես պահել քու
լոյսը և քու չքեղութիւնդ:

Աստղը մտիկ քրաւ իմաստուն մարդուն
խօսքերուն և ուզեց թոյլք առնել վերա-
տին. բայց իր ճառագայթները չառաղօ-
տացած էին, իր թեթեւութիւնը կ'անհե-
տանար, դանդաղ կը յառաջանար, չառ-
դանդաղ:

Իրիկունը վրայ կը հասնէր. արեւը
հորիզոնին վրայ աներևոյթ եղած էր, և
առտեղունք, իր քոյրերը, կը սկսէին
իրենք զիրենք ցոյց տալ կապուտակ եր-
կնքին խորութեանը մէջ:

«Ո՛հ, մտածեց խեղճ պզտիկ աստղը,
կրնա՞մ երթալ՝ իմ տեղս դարձեալ բռնել
անոնց քով: Ինքզինքս չա՛տ տկար կը
զգամ, չա՛տ ուժասպառ: Եթէ դոնէ կարե-
նայի սա լեռնէն վեր մագլցիլ և հասնիլ
մինչեւ գագաթը, հո՛ն, վերը, անտարա-
կոյս աւելի գիւրին պիտի ըլլար ինձ՝
թոյլք առնել զէպ ի իմ լուսաշող ընկեր-
ներս»:

Եւ տաժանելի վերելքն սկսաւ: Ապա-
ռաժաներուն, մացառներուն, ծառերուն
քսուելով քսուելով, խեղճ պզտիկ աստղը
նքողած, աչքերը զէպի ճաճանշափայլ եր-
կնքը յառած, վերջապէս հասաւ գագաթը:
Ձիւնը ծածկած էր բարձր կատարները և
առտեղադարդ երկնքին տակ, այս մեծա-
պայծառ և անբիծ սպիտակութիւնը՝ ան-
պաճոյճ և տպաւորիչ գեղեցկութիւն մը կը
յօրինէր:

Երրորդ անգամ ըլլալով, պզտիկ աստղը
մրմնջեց.

— Ո՛հ, ի՛նչ գեղեցիկ է երկիրը:

Բայց, երբ ուզեց թոյլք առնել վերս-
տին, սպառած՝ վար ինկաւ, սպիտակ
սաւանին վրայ:

Այն ատեն, երկնային պատգամաբեր
մը իր թեթեւութեամբ անոր քսուեցաւ և
ըսաւ.

— Անխոհեմ աստղիկ, դուն քու տեղդ
կորսնցուցիր երկնքի մէջ. հիմայ, պիտի
մնաս երկրի վրայ ուր առաջնորդեց զքեզ
քու հետաքրքրութիւնը, բայց մարմինդ,
իր ճառագայթներէն զրկուած, պիտի ու-
նենայ ծաղիկ մը ձեւը և շնորհքը: Այսու-
հետեւ ձիւնապատգաթներուն վրայ պի-
տի՛ վիթթիս դուն, խաւարչտին հովիտ-
ներու և չաղողուն գեղեցիկ երկնքին մի-
ջեւ, փափուկ և աստեղածիւս. քու տեսքդ
պիտի պարարէ աչքն՝ լեռնային մոռտի-
պար գեղեցկութեան սիրահար մարդոց,
և քոյրերդ քեզի պիտի ծիրաղին ամառ-
ուան գեղեցիկ գիշերները:

Ահա՛ տայպէս, կ'ըսէ հին աւանդալէս
մը, ծնունդ առած է այն շնորհալի ծաղիկը
որ կը կոչուի Ձիւնեւալ (Rose des neiges
կամ EdelWeiss).

Edmond Targis Թարգի. Յ. Գ. Փ.

ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆԸ

Ամուսնութիւնը չունի քաղցրութիւն,
երբ կը պակսի սէր, գորով, հեղուքիւն.
ձոխութիւններու փառքով՝ անմաքուր՝
ի գուր ռալլեն պախիւներ զրկուր:

Սիրոյ, գորովի տեղը կը բռնէ՝
Այխառու սին փայլ՝ փոփէ, ներկէ.
Մի՛ հաւատար դու այն երջանկութեան
Որ չունի որդան արեւու խորան:

Յ. Գ. Փ.

ԿՐՈՒՆԿՆԵՐ Կ'ԱՆՑՆԷԻՆ

Կուցկներ կ'անցնէին
Մթապաս սարերէն,
Փախչելով լալագին
Իրիկուն քախիծէն:

Իրիկուն հեզանոյ՛
Հովերէն մեղմալար,
Բոյրերէն խնկանոյ՛
Իմ հոգին կ'արբեմար:

Եւ առուն՝ մեղմովին
Կուլար լո՛ւռ, մարգին քակ,
Իրիկուն զովագին
Ծոցին մէջ մանիւշակ:

Ա՛խ, կուլար հոգիս ալ
Թախիծէն իրիկուն,
Մտիկս ալ սիրահալ՝
Յուերէն սիրական:

ՎԱՂԻՆԱԿ

ՑԻՐՈՒՆԻ

Վերջին պահուն խորին ցաւով կը
լսենք մահը Հարպիէի զինուորական
վարժարանի Տպարանին աւագ պաշ-
տօնեայ և Ֆէրի գիւղի նախկին Թաղ-
Խորհրդոյ անդամներէն ու նոյն եկե-
ղեցւոյ նորոգութեան և ընդարձակ-
ման ալ սատարող Տիրան էֆ. Թէրզ-
եանի կողակից

ՏԻԿԻՆ ՄԱՌԻ ԹԵՐԶԵԱՆԻ

Վշտառիթ մահը, որ տեղի ունեցաւ
Ուր. գիշեր յէնի մահալլէ, և մար-
մինը Շը. օր փոխադրուեցաւ Բերայի
Ս. Երրորդութիւն եկեղեցին, ուր բշ-
տեղի կ'ունենայ յուղարկաւորու-
թիւնը:

Ողբացեալ Տիկին Մառի Թէրզեան
մեզ քաջածանօթ էր պատերազմի
շրջանին Ֆէրի գիւղի մէջ կազմուած
Աղքատախնամ. Մարմնոյն իբր գործօն
անդամ, և իբրև եկեղեցասէր, պար-
կեշտ և զարգացած Տիկին մը: Մեր
խորին ցաւակցութիւնը կը յայտ-
նենք իր վշտացեալ ամուսնոյն և
մեր բարեկամին՝ Տիրան էֆ. Թէրզ-
եանի և պարագայից:

Ա. Կ. ԹԵՔԵԱՆ

ԱՇԽԱՐՀԱԲԱՐ ԱԻԵՏԱՐԱՆԸ

Բ.

3. Երբ թարգմանեցին Աստուածաշուկան, անոր աշխարհաբարը ազգին լեզուն չէր, ո՛չ ալ այն ժամանակի գիրքերուն լեզուն էր: Այս թարգմանութեան մէջ, գրաբարին բոլորովին դուրս ձգուելը, միանգամայն անոր ոճին բարձրութիւնը՝ հայ խոհանոցի և հայ շուկայի բարբառին իշուցուելը միշտ քննադատութեան առարկայ եղած են և պիտի ըլլան:

4. Երբ Լուսեր թարգմանեց Աստուածաշուկան գերմաներէնի, թէև գերմաներէն Աստուածաշուկան կային իրմէ առաջ, բայց ասոնք ունէին տարօրինակ տեղական ոճեր, կատարեալ ալ չէին և եղծուած էին ի շահ պապական եկեղեցւոյ, հետեւաբար չէին կազմեր յստակ աղբիւր մը Աստուածային պատգամներու անոնք պէտք եղածին չափ տարածուած ալ չէին Գերման ժողովուրդին մէջ: Լուսերի թարգմանած Աստուածաշուկան ստալինը եղած է հասկընալի ամբողջ Գերման ժողովուրդին համար: Լուսեր ունէր բոլորին հասկընալի ոճ և գաւառաբարբառ մը համաձայն Գերման ժողովուրդին պէտքերին. ինքն իբրեւ այն ժողովուրդէն սերած ուսուցիչ՝ կարող եղաւ ինքզինքը հասկընել Գերմաններուն: Իր ոճն էր ոճը փողոցի մարդուն, ոճը երկրապորձին, ոճը գործաւորին, վերջապէս հասկընալի բոլոր Գերման ժողովուրդին համար: Իր թարգմանութիւնը շուտով ընդունելութիւն գտաւ բոլոր Գերմաններուն մէջ:

5. Բայց մեր այս աշխարհաբար Ս. Մատեան բոլորովին տարբեր ազդեցութեան տակ թարգմանուած է: Նախ որ թարգմանողները Լուսերի պէս՝ նոր վարդապետութիւն մը սորվեցնելու չէին. երկրորդ, Հայերը, որոց համար թարգմանեցին, Աստուածաշուկան պատգամներուն անծանօթ և օտար չէին, ինչպէս Գերման ժողովուրդը: Երրորդ, Հայոց գրաբար Աստուածաշուկան եղծուած էր ի շահ այս կամ այն եկեղեցիին, ինչպէս գերմաներէն Ս. Մատեանները: Հայերը քրիստոնեայ եղած էին դարեր առաջ. կրնամ ըսել թէ այս աշխարհաբար Ս. Գիրքի թարգմանութիւնէն առաջ՝ կարելի չէր գտնել հայ մը որ տեղեակ չըլլար Ս. Գրոց հիմնական կամ էական վարդապետութեանց, շնորհիւ գրաբար Աստուածաշուկան և Հայ եկեղեցականներու քարոզութեան: Բայց երբ մեր բարեկեցիկ Ամերիկացի միսիոնար բարեկամները և իրենց համախոհ Հայ իմաստականները կը թարգմանէին ներկայ Աստուածաշուկան, Սիւրբաղ Նահանգներ

րաւ մէջ կարելի էր հարկեր հազարներով մարդիկ համբոյ որոնք Յիսուսի անունն անգամ յոռոճ չէին: Մինչև իսկ հիմայ հազարներով կարելի է համբոյ անձեր Ամերիկայի մէջ որոնք տակաւին Յիսուսի անունը անգամ յոռոճ չեն: Սեւ եղաւ իմ դարմանքս տակէ քսան տարիներ առաջ, երբ Սիւրբաղ Նահանգներու Արիզոնա Նահանգին մէջ էի, տեսնելով տեղացի ինտիաններ որոնք երբեք Յիսուսի անունը չէին: Մանաւանդ Նոր Կտակարանի վարդապետութիւնները Հայոց սրտին մէջ եղած էին իբր թէ իրենց եղծութեանց մասնակիները: Մանաւանդ երբեք պէտք չկար Նոր Կտակարանը թարգմանելու, ակար և արհեստական ոճի մը: Ամբողջ Հայ ազգը արդէն գիտէր ինչ որ ըսողական Աստուածաշուկան այսօր կը յուսկին սորվեցնէ: Ս. Մատեան և իր ընկերները 4րդ դարու մէջ թարգմանեցին մեր Աստուածաշուկան լեզուի մը որ թէև հասարակական չէր, սակայն այն կրօնական դարերու մէջ ան հասկնալի էր իբրեւ ոճը հայ երկրապորձին, հայ վաճառականին և հայ արհեստագործին: Եթէ այսօր Մեսրոպեան թարգմանութիւնը քիչ կը հասկըցուի, պատճառն այն է որ սուղ կը ծախուի և քիչ կը կարդացուի: Զայն տարածելու միակ միջոցն է ստիպել Հայ ժողովուրդը եկեղեցւոյ բնակրէն՝ կարդալու զայն իբրեւ միակ հարազատ աղբիւր Աստուածային պատգամներու:

6. Ընդհանուր արդիւնքն այն եղած է որ այսօր մենք ունինք երկու Մատեաններ, մին մայրենի, անփոփոխելի, մաքուր, բնական, հասկընալի, միւսը խառն և չափով եղծուած, պատեհական և փոփոխելի: Բայց ճշմարտութիւնը այն է որ առաջինը այսօր տակի մօտեցած է մեր ժողովուրդին բարբառին քան երկու դար յառաջ: Աշխարհաբարը՝ հոլովմամբ անոր շուրջը՝ զայն մինչև հետազոտած չէ, ընդհակառակը մեր աշխարհաբարը տրեւադարձային ուսում մ'ըրած է անոր բոլորտի: Եթէ չվախնայի այս փոխարեութեան չափազանց նկատուելէն, պիտի ըսէի թէ մեր արդի աշխարհաբարը արեւգական - solar - մեծ կեդրոնին մօտեցած է՝ ջերմութեան և լոյսի հաճոյալի կեդրոնը: Երբք անիկայ եղած չէ այսչափ մօտ գրաբարի՝ որչափ երկու դար յառաջ: Այսօր անոր հարկերու պատճառով ու համարները կ'արտասանուին Հայ Առաքելական եկեղեցւոյ գաւառներուն կողմէ իբրեւ այն ու բէնի պէս: Մէկ խօսքով, գրաբար Աստուածաշուկան հասկնալի է բոլորին և ունի ինչ որ պէտք է, անուշանելու համար, Հայ հոգին և Հայ լեզուն:

Ամենեւ մեծ եղանակութիւնը սերն է: Ամենեւ մեծ դժբաղդութիւնը սերն է. Վիքոր Հիւլօ

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ

ԴԵԴԱՆԻԿ (Tétanos)

Մարդիկ արկածով կը վերաւորուին երբեմն, բայց անոնցմէ գրեթէ և ո՛չ մէկը կը մտաբերէ դեղանիկը: Եւ սակայն ան ստոյգ կերպով կը սպառնայ մեր կեանքին: Զգուշացէ՛ք այն պղտիկ վէրքերէն որոնք յառաջ եկած են հողի հետ շփում ունեցող առարկայէ մը, որովհետեւ հողին մէջ է որ կը գտնուի դեղանիկի մանրէն: Պզտիկ վէրք, և արդարեւ կը բաւէ ամենաթեթեւ, ամենաանոնշան ճեղք մը մորթին վրայ, որպէս զի մանրէն համբայ գտնէ արիւնին մէջ մանկու: Զգուշացէ՛ք մանաւանդ գոցուած պղտիկ վէրքերէն որոնք թեթեւ դուր մը կը պատճառեն: Արդարեւ, դեղանիկի մանրէն այն մասնաւորութիւնն ունի որ օրէ զուրկ տեղեր կը զարգանայ, գոց տեղեր: Օրինակ մը, թէև ուրիշ շատ օրինակներ կարելի է յիշել:

Մանկամարդ աղջիկ մը, օր մը, ծաղիկ քաղած ատեն, փուշէ մը կը խայթուի ափին մէջ: Գանի մը կաթիլ արիւն կ'երէնէ. այլեւս ուշադրութիւն չընել, և վէրքը՝ հազիւ տեսնելի՝ կը գոցուի: Այլ ևս չի մտածեր անոր վրայ: Եւ սակայն վէրքը ցաւ կը պատճառէր, երբ ճնշուէր: Հինգ օր յետոյ, ատուռն, կը սկսի տարօրինակ պրկումներ զգալ ծոծրակին և ծնոտին մէջ: Երեկոյն, չէր կրնար բանալ թեւերը՝ ջիւղերու կծկումի մը հետեւանքով: Բժիշկ կը կանչուի: Եղծ աղջիկը դեղանիկ ունէր: Երեք օր յետոյ մեռած էր արդէն:

Բարոյական. ընաւ մ'արհամարհէ՛ք պղտիկ վէրքերը: Ալքօլի կամ թէնթիւտ տ'իօտի մէջ թաթիկեցէք զանոնք կարելի եղածին չափ շուտ, և եթէ գոցուին ու շարունակեն ցաւ պատճառել, բանս ատէք: Ողին չվումը միայն պիտի արգիլէ դեղանիկի մանրէին զարգացումը և բազմանալը: Անհոգ մի՛ ըլաք մանաւանդ երբ հոգ քսուած է վէրքին:

ԱԶԱՏՔԵՂԻՆ բժշկական յատկութիւնները որո՞նք են: Ազատքեղին տերեւները ճզմուելով՝ եթէ դրուին պիծակի և մեղուի խայթուածքի մը վրայ, ցաւ կը մեղմի: Եթէ ճզմուելով և պլորուելով՝ ափանջին մէջ դրուին, յաճախ կը մեղմին ցուրտէ յառաջ եկած ակոսայի ցաւերը: Եթէ իբրեւ համեմ ուտենք ազատքեղը, կը զրդուէ ծոյլ ստամոքսն և աղիքները: Սքանչելի մզեցուցիչ մ'է, եթէ վրան եռացած ջուր լեցնելով (թէյ պատրաստուելու պէս), նոյն ջուրը խմուի:

Եթէ ուղտափուշ ցանաւ ևս, մի յուսար բուսած տեսնել յաստիկ:

Բորթու, ինչպէս յայտնի եղաւ, Լիթուին ընդհան-
րէն հակառակ ընտանորութիւնն մ'ունէր, ո'չ միայն չառ-
ի խօսէր, այլ և քառօք երկուստեք չէին կրնար

օր ըսած էի ձեզ որ ինձ բերէք զանոնք. ինչո՞ւ
 չը բերիք:

ԼԻՄՈՆ ԵՒ ԻՐ ՕԳՈՒՑՆԵՐԸ

Այդէկ տեսակները կը ծանցուին իրենց ծանրութենէն, հաճելի հոտէն, իրենց բաց զեղին գոյնէն և իրենց անմաղ՝ լերկ մակերևոյթէն, առանց որ և է արատի, լաւագոյններն են Մալթայի, Իտալիոյ, Սիկիլիոյ և Բորթոմալի լիմոնները. ունին անուշ հոտ մը և խիստ հաճելի համ մը: Մէնթօնի լիմոնները կը յանձնարարուին յածացաւորու (եհլ) դարմանումին համար: Հվկտեմբերին և Նոյեմբերին քաղուած պտուղները ամենէն զեղեցիկները և լաւագոյններն են, և աւելի երկայն ատեն կրնան պահուիլ:

ԼԻՄՈՆԻ ՅԱՏԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ.— Լիմոնը, նարնջասէիներու (aurantiaces) ցեղին, շատ քիչ բան կը պարունակէ իբրեւ սրնունդ, բայց ամէն բանի կը գործածուի, և իրեն պատուական համը, իր խնկահոտ տարրը կը գլխաւորեն մարսողութիւնը:

ԼԻՄՈՆԸ ԻԲՐԵՒ ՀԱՄԵՄ.— Լիմոնին թըթուութիւնը հաճոյ կ'ըլլայ ստամոքսին, և չափեր լաւ կը գտնեն իր գործածութիւնը իբրեւ համեմ մսի և բանջարեղէնի վրայ: Ամէն տեղ կը գործածուի այն՝ ոստրիներու (coquilles), թառափիթի (խալխալ), թացաններու (սալցա) համար, և երբեմն ալ քացախին տեղը բրունկու համար աղցաններու (սալս) մէջ:

ԼԻՄՈՆԻՆ ՄԱԿԱԿԵՂԵԸ.— Շատ մը անուշեղէն կերակուրներ կը հոտաւետուին լիմոնի կտրտուած կամ քերոցուած մակակեղեւով, զոր պէտք է յետոյ դուրս հանել, ինչպէս կը հանեն վանիլը:

ԵՓԱՆ ԼԻՄՈՆԱԶՈՒՐ.— Առէք 3 խոշոր լիմոն և 250 կրամ չաքար, լիմոններուն, հիւթը հանեցէք իրեն յատուկ գործիքով. մէկ լիմոնին կէսը պահեցէք՝ զոր բարակ չերտերու. պիտի վերածէք. յետոյ ամէնուն վրայ լեցուցէք կէս լիտր եռացած ջուր: Աւելցուցէք այնչափ պաղ ջուր որչափ կ'ուզէք՝ այս ըմպելին հաճելի ընելու և ձեր ճաշակին յարմարցնելու համար: Յաջորդ օրը միայն դործածել, և աւելցնել՝ եթէ կ'ուզուի՝ քիչ մը նարնջաձաղիկի ջուր:

ԸՄՊԵԼԻՔ՝ ԼԻՄՈՆՈՎ.— Կարգ մը տաք ըմպելիներու մէջ՝ լիմոնը մեծ դեր կը խաղայ, ի մէջ այլոց՝ լիմոն կը գնեն բոնն (punch) ին, տաք կաթին, թէյին մէջ, և ինչ որ ունենան և պարսիկները ինքնափոխ մէջ կը պատրաստեն թէյը և գաւաթներու մէջ կը լեցնեն. կաթ չեն դնել մէջը, բայց լիմոնի չերտ մը կը գնեն՝ անուշահոտելու համար:

ԳԼԽԱՅԱՒ.— Մեղմացնելու համար գըլխու ցաւերը և ջրացաւերը (nevrelgie), կարեցէք լիմոնի չորս կամ հինգ բոլորակներ, դրէք ճակատին վրայ և լաթով մը

կապեցէք: Կրնաք երկու կամ երեք անգամ նորոգել լիմոնները: Ազդու դարման մ'է այս և եթէ անմիջական կերպով չը բժշկէ այ, գէթ մեծապէս կը մեղմացնէ ցաւը:

ԿՈԿՈՐԻՒ ՅԱԻՆՐՈՒ ԴԱՐՄԱՆ.— Լիմոնին հիւթը պատուական դեր է կոկորդի ցաւերու համար, մանաւանդ երբ ճերմակ բիծեր կան, պէտք է օրը քանի մը անգամ բիծերուն վրայ քսել լիմոնի հիւթը՝ վրձնի մը կամ բամպակի կտորի մը միջոցաւ, և պէտք է նաեւ կոկորդը սոսորդել (կառկառա ընել) լիմոնի հիւթով:

ՅԱՇԱՅԱԻՆՐՈՒ (ԵԷԼ) ԲԺՇԿՈՒԹԻՒՆ.— Յածացաւորը կրնան դարմանուիլ լիմոնով: Հիւանդը օրը քանի մը լիմոն կ'ուտէ բժշկին հրահանգին համաձայն, մէկէն սկսելով յաջորդաբար մինչև տասներկու լիմոն:

ՊԼԻՆՁՆԵՐԸ ՄԱՔՐԵԼ.— Լիմոնի հիւթը կատարելապէս կը մաքրէ պղինձը, մանաւանդ քանդակուած պղինձը: Երկուքի կը բաժնեն լիմոն մը, և ուժով կը չփեն պղինձը, մինչև որ բոլոր բիծերը անհետանան. անմիջապէս յետոյ կը սրբեն բարակ լաթով մը, յետոյ քարայծի (chamois, այլ փաւհաւ) մորթով մը: Այս կերպով, մաքրուած առարկայները զերծ կը մնան փոշիին կամ խխախի հետքերէն որոնք միշտ քանդակներուն մէջ կը մնան, և կ'ուենանք խիստ փայլուն պղինձներ:

ՍՏԱՅԱՆՔ

Վիեննայի Մխիթարեանց ՀԱՆՐԱՍԱՄՍՈՐԵԱՅԻ Սեպտ. 1, Բարիզ հրատարակուող տոռոյապահական ԲՈՒԺԱՆՔԻ Հոկտ. 1 թիւը, Յրէզնօ հրապարակուող ՓԱՐՈՍ կրօն. եկեղեց. և Ազգային Ամսաթերթի Օգոստոս. 1, ինչպէս և ՄՇԱԿ երկօրեայ թերթի Սեպտ. 13ի և 16ի թիւերը

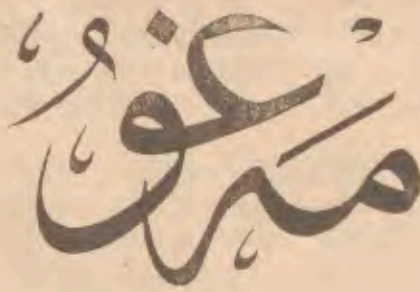
Մամլոյ ցեղեւ գտնուող
Ա. Ղ. ՕԹԱՄԱՏՈՅՑԻ
պատկերներէն ցմոյցներ

H. PALAKACHIAN, Directeur - Rédacteur,
de la Revue Hebdomad. „MÉGHOU“,
171, Rue Kabristan, Péra, CONSTANT/PLE

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Թուրքիա՝ տարեկան 250, վեցամսեայ 125 դր:
Եւրոպա՝ — 60 ֆրանք.
Ամերիկա՝ — 3 Ժոլար.

صاحب و مدير مسئول هوونان پالاقاشيان

استانبول بك اوغلي قبرستان سوقاق نومرو ۱۷۱

Արսուստեր, Խմբագիր Է Արսասիւ, ՏՅՈՒՆԷՂ

Յ. Գ. ՓԱԼԱԿԱՇԻԱՆ

Կ.ՊՈԼԻՍ, Բերա, Գապրիսասն փողոց, քիւ 171

ԱՌԵԻՏՈՒՐԻԱՌԱՆՅՔԸ

Գրեցիրք և չեղանցիրք թէ Հայ վա-
ճառականներ պէտք է որ որդեգրեն Ամե-
րիկեան վաճառականութեան մէջ մուտ
դրած գործակցութեան նոր ոգին և իրենք
այ կազմին առեւտրական միութիւններ՝
թէ որ կ'ուզեն իրենց վաճառան չաները
ապահովել:

Այս անգամ հարկ կ'զգասք քիչ մը
աւելի ծանրանալ վաճառականներու տըր-
ուած երկրորդ թելադրութեան վրայ,
այսինքն թէ Ամերիկայի պիզնեսը հիմե-
րէն կը խախտի, եթէ ժողովուրդը չտայ
անոր իր վստահութիւնը, քանզի առեւ-
տուրի առանցքը ժողովուրդին վստահու-
թիւնն է: Կ'արժէ որ ամէն հայ առեւ-
տորական լուրջ խորհուրդի առարկայ ընէ
առ կէտր:

Դժբաղդ առեւտրականը ան չէ որ դրամ
կը կորսնցնէ, այլ ան՝ որ պիզնես իդ
պիզնես բռնելով՝ ծուռ ճամբաներով գրամ
կը շահի, բայց կը ետքնցնէ գրամէ բիւ-
ջիցս թանկարժէք բան՝ իր նկատարիքը,
մարդոց վստահութիւնը, որ առեւտուրի
տոնանցին է: Եւ գիտէ՞ք ինչ ծանր պա-
տիւթ է վաճառականի մը համար՝ ճանչ
ցուիլ ժողովուրդէն իրբեւ անվստահելի:

Ուրախալի է որ Ամերիկայի մէջ ու-
նինք մեծ ու փոքր հայ վաճառականական
պատուաւոր տոներ որոնք Ամերիկեան
ժողովուրդին յարգանքն ու վստահու-
թիւնը յաճած են և Հայուն անունը վեր
կը բռնեն: Պէտք է ցաւով ըսել սակայն
թէ ունինք նաեւ հայ առեւտրականներ,
և քիչ չէ անոնց թիւը, որ արեւելեան
չարչիական գրութեամբ կը վարեն իրենց
գործերը, ու երբ յաճախորդին տգիտու-
թիւնը չանագործելով կամ անոր վստա-
հութիւնը չարաչար գործածելով կը յա-
ջողին ահագին արկներով ապրանք ծախել,
կը կարծեն թէ վաճառականութիւն կ'ը-
նեն, և իրենք զիրենք ճարպիկ պիզնես-
մենի տեղ կը զենն: Աս կարգի անսկզ-
բունք, անուղղամիտ և վաճառական կոչ-
ուելու անգամ անարժան հայերու երե-
ւէն շատ մը բարեկիրթ Ամերիկացիներու
մէջ լուրջ նախապաշարում ստեղծուած է
հայ առեւտրականներու հանդէպ, և հայ
անունն ալ նախապիտիք եմքարկուած է:

Դժոխեւ ևն Ամերիկացիներ որ հայ
խալիքներէ ծանրապէս խաբուած ըլլալը

նին հասկնալով՝ անոնց խանութներուն
մէջ զանոնք աւագակ կոչելով խայտա-
ռակած են: Եւ զիս վերջերս էր որ քու-
ղաքէ մը մեզի դրկուած Ամերիկեան թեր-
թի մը մէջ յօդուածագիր մը նախատալից
յարձակումներ կ'ընէր Հայերու դէմ,
որովհետեւ հայ խալիքի մը 13.000 տոլարի
արժողութեամբ դորզը խաբէութեամբ
93,000 տոլարի ծախած էր հարուստ Ամե-
րիկացի մը: Թուանշանները կրնան չա-
փազանցուած ըլլալ, սակայն այսքանը
յայտնի է թէ Ամերիկացի մը պարզմտօրէն
վստահած է Հայու մը՝ և ան՝ յօդուա-
ծագրին բառերովը, սոսկալի կերպով կո-
ղտողուած է իր յաճախորդը: Եւ մեր ճար-
պիկ Հայը յետոյ դատարան քաջուելով իր
արժանաւոր պատիժը կրած է:

Ինչ անխզճութիւն վատթար միջոց-
ներով գրամ շահիլ և օտարներուն առջեւ
Հայ վաճառականներու պատիւը ան-
կէտել և ազդին անունը անսկզբ-
ինչո՞ր դարձանա՞նք երբ ստոյգ աղբի
ներէ կը տեղեկանանք թէ Ամերիկեան
գաղութներու մէջ ուսուցիչներ կ'զգուշա-
ցնեն իրենց աշակերտները որ չըլլայ թէ
հայ գորգաթաճառներէ բոն գնեն, քանզի,
կ'ըսեն, Հայերը կը խաբեն: Այլ կրնաք
հասկնալ թէ կարգ մը շահամոլ Հայերու
խայտառակութեանց ազդեցութիւնը մին-
չեւ ո՛րք է հասեր: Ամերիկայի նոր սե-
րունդին առջեւ հայ վաճառականին վարկն
է որ կը կորսուի: Եւ ասիկա գիտէ՞ք
ինչ ծանր հարուած է մեր նորահաս
երիտասարդներուն որոնք նոր առեւտրա-
կան ասպարէզը մտած են կամ պիտի
մտնեն քիչ ետքը:

Իրաւ է թէ ունինք արժանիքի տէր,
պարկեշտ և վստահելի վաճառականներ ալ
Ամերիկայի մէջ, որոնք մեծ յարգանք կը
վայելին Ամերիկացիներէ, սակայն ասիկա
որո՞ւ հասկցնես, չէ՞ որ իմաստունին
պէս, մեռած ճանճը իւղագործին իւղը
գարշաճու կ'ընէ:

Մեր կարծիքով հայ գորգաթաճառներ
պէտք չէ որ անտարբեր մնան այս խնդ-
րոյն հանդէպ, այլ զօրաւոր միջոցներ
ձեռք առնելու են այս չարաշահութիւն-
ները դադրեցնելու, որպէս զի փրկեն Հայ
անունը և Հայ վաճառականին պատիւը:

Եթէ Հայեր կ'ուզեն առեւտրական առ-
պարէզին մէջ պատուաւոր դիրքեր գրա-
ւել և ժողովուրդին վստահութեանը ար-
ժանանալ, պէտք է որ չէ թէ միայն խա-

բէական արարքներէ խալաւ հրաժարին,
այլ նաեւ միանգամ ընդմիջտ պէտք է ձգեն
գործ ընելու արեւելեան պիզնայի կեր-
պերը—ստեղ, սակարկիչ, բաները ծուռ
ներկայացնել, յաճախորդին քսակին նա-
յելով զինները բարձրացնել, ստալոգ պատ-
մութիւններ յօրինել, մրցակիցները վար-
կաբեկելու համար անոնց ապրանքները
վար զարնել, վճարումներու և յանձնա-
ռութեանց մէջ անճիշդ ըլլալ, ան-
հաւատարիմ գտնուիլ, ևն:

Դեմ ըսնէ, ինչ միջոցով կ'ըլլայ բոլ
ըլլայ՝ չուկայի այս աւետարանը ուրանա-
լու են Հայ առեւտրականներ, և ուղղա-
միտութիւնն ու ճշմարտախօսութիւնը ի-
րենց համար կեանքի սկզբունք ընարե-
լու են: Իսկ եթէ սա ընտրութիւնն ընե-
լու իմաստութիւնը չունին, և ամէն բանէ
վեր միայն շահն է որ կը փնտռեն, նոյն
իսկ իրենց շահուն համար ուղղամտու-
թեան ճամբայէն չեղելու չեն:

(Հ. Կոչնակ)

ՇԱԲՈՒԱՆ ՕՐԱՑՈՅՑԸ

Հոկտ. 13 23

- 13 Եւ. Սրբ. Դեոնեսիոսի Արիսպագա-
ցւոյն, Էւ Սրբ. Առիլ. Տիմոթե-
ոսի Էւ Տիմոսի:
- 14 Ուր. Պանք.
- 15 Շբ. Սրբ. Աւետարանչացն Մասքեոսի,
Մարկոսի, Դուկասու Էւ Յովն,
16 Կիւ. Զ. զկնի Խաչի: Դ. կիր Եօրն Եա-
բարուց: Հարսանիք:
- 17 Բե. Սրբոցն Դուկիանոսի Հրպիւն Էւ
Յովսէփայ Ած.հօրն Էւ Յովսէփայ
Արեմաքացւոյն, Էւ բարեկ. Բս. Բ
Ղազարու, Բեցնն ճորա Մարքայի
Էւ Մարիամու:
- 18 Գե. Սրբ. Թեոփիլոն, Ջենոն, Մակար,
Եւսոփե Էւ Ռամկիւս:
- 19 Դե. Պանք:
- 20 Եւ. Խաբիթեանք. Արեմ, Քրիստափոր,
Կալիսիկի Էւ Ակիւլիկն:
- 21 Ուր. Պանք:
- 22 Շբ. Երկոսասան վղպ. Ռեքեոս, Դիո-
նեսիոս, Սեղբեսոս, Էւլն:
- 23 Կիր. Է. զկնի Խաչի: Ե. կիր. Եօրն
Եաբարուց: Հարսանիք:

ՏՊԱՐ. Յ. Գ. ՓԱԼԱԿԱՇԻԱՆ